

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1551. usque ad annum 1553

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1771

VD18 90118561

§. 92. Passaviensis pacis articuli pro tuenda Religionis libertate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66577)

Regis merita exaggerabat: Tandem vero post crebram altercationem ultro, citroque habitam, literæque jam ad Cæsarem missis, jam ab eo receptis, ac insuper Ferdinando Rege nunc Passavio abeunte, nunc redeunte pax fuit firmata sequentibus hisce conditionibus.

Sæcul. XVI.
A.C. 1552.

§. XCII.

Passaviensis Pacis articuli pro tuenda Religionis libertate.

„I. **M**auritius Dux, atque S. R. J. Elector Saxonicus, sui que belli consortes Principes, ac Status hanc compositionem amplectentes a coeptis sumptisque armis profus desistant, suosque paratos, & conscriptos milites ad undecimum, duodecimumve diem Augusti mensis proximum unde quaque dimittant, dissipent, atque discurrere, vel nobis Regi Ferdinando ad petitionem, stipemque nostram adjungi, vel ad moveri sinant.

„II. Interea Philippus Hassorum Landgravius saltem die vigesima secunda hujus Mensis libertati restituetur, ac sancitam Hallæ in Saxonia capitulationem ratam de novo habere, ac irreffragabiliter observare teneatur, adeoque detentionem suam, & custodiam haud quaquam vindicare,

„re,

Sæcul. XVI.
A.C. 1552.

„re, quinimmo Cæsareæ Majestati, Sa-
„croque Imperio sese Principem per
„dies vitæ suæ obsequentem exhibere,
„& ad omnia ista Cæsareæ Majestati
„formula decenti hic loci præscripta suf-
„ficienter astringere, efficereque tandem
„velit, ut idem a filiis, ditioneque sua nova
„literarum obligatione præstituta serve-
„tur, ac teneatur, nulla vero decla-
„retur proscriptionis sententia in eum
„lata.

„III. Cœptam Cassellæ, aliarum-
„que urbium munitionem Imperato-
„ria Majestas sua sub quocunque præ-
„textu præfato Landgravio non impe-
„diat.

„IV. Cæsarea Majestas sincere spon-
„deat, quod contra quemcunque hujus
„fœderis socium sub quocunque etiam
„religionis prætextu copias suas jam
„conscriptas, vel imposterum confici-
„endas in aciem aducere nolit.

„V. Circa ea, quæ Religionem spe-
„ctant, quivis id, quod æquum, & ju-
„stum est, sequatur, ac quiete vivat;
„Majestas vero Cæsarea sponsonem gra-
„tiosam nuper ad oppidum Lincum fa-
„ctam, extunc dato responso fideliter
„præstet, & intra dimidii anni spatium
„Comitia habeantur, in quibus dein,
„qua via, quibusque modis, nimirum
„seu Generali, seu Nationali Concilio,
„aut

„aut colloquiis, vel communi etiam
 „Imperii conventu Religionis discordiæ
 „commode, & compendio sopiantur,
 „atque ad unionem Christianam redi-
 „gantur, atque ejusmodi conciliatio
 „Religionis ab omnibus Sacri Imperii
 „Statibus, mediante Majestatis suæ or-
 „dinaria ope, præsidioque pertractetur:
 „initio autem Comitiorum ad præpara-
 „tionem concordiæ delectus placidarum,
 „prudentumque personarum constitua-
 „tur, utriusque Religionis æquali nu-
 „mero cum mandato deliberandi, qui-
 „bus modis ejusmodi conciliatio tanto-
 „pere desiderata, atque concordia insti-
 „tuti commode possit, non solum ad
 „Germaniæ, sed totius Europæ utilita-
 „tem.

Sæc. XVI.
 A.C. 1552.

„VI. Interea temporis nec Cæsarea
 „Majestas, neque nos, ac Electores,
 „Principes, & Sacri Imperii Status
 „quempiam ex Augustanæ Confessionis
 „Statibus propter religionem, vi, fa-
 „ctove, aut alias contra ejus conscien-
 „tiam, ac voluntatem cogere, aut ea
 „de causa vi, bello petere, vel in-
 „vadere, vel oppugnare aliquem, eive
 „damnum aliquod inferre, sive per man-
 „data, sive alio quovis modo ipsum gra-
 „vare, vel etiam contemnere, feremus,
 „sed in sua Religione, fideque quiete, &
 „pacifice stare, manereque sinemus.

Hist. Eccles. Tom. XLI. D d „VII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1552.

„VII. Ob hoc quoque bellam Status
 „omnes Augustanæ Confessionis coete-
 „ros Sacri Imperii Status antiquæ Re-
 „ligionis Ecclesiasticos, & seculares si-
 „militer Religionis suæ, Ceremoniarum,
 „constitutionum, rerum immobilium, &
 „mobiliium, ditionum, subditorum, re-
 „dituum, censuum, superioritatum, &
 „Jurisdictionum causa non grauent, sed
 „pacifice, tranquilleque illis uti, frui-
 „que sinant, nec vi, factove, seu alias
 „maligne contra eos quicquam præsu-
 „mant: Verum enimvero juxta nostras,
 „& Sacri Imperii ordinationes, confi-
 „tutiones, edicta, decreta, Recessus
 „factæ pacis, singuli erga singulos or-
 „dinario jure, justitiaque contenti sint,
 „sub proxime renovatæ pacificationis
 „pœna.

„VIII. Quidquid in Comitibus illis a
 „communibus Statibus una cum Cæsa-
 „ræ Majestatis ordinario præsidio con-
 „cludetur, ac statuetur, in posterum
 „quidem, & recte, & firmiter serue-
 „tur, neque in contrarium, aliave via
 „diversum agatur: Omne autem, quod
 „dictis induciis adversative censetur,
 „in nihilo deroget illis, aut quicquam
 „imminuet, idque a Cæsarea Majestate,
 „nobis item, & Electoribus Principibus,
 „ac Statibus respective, sufficienter, in
 „quantum fuerit necesse, vigore hujus
 „com-

„compositionis, seu transactionis cau- Sæcul. XVI.
 „tum, confirmatumque sit: Prætor A C. 1552
 „quoque Cameræ Judicii, & Confes-
 „siones de iisdem induciis certificentur,
 „mediisque eorum juramentis eisdem
 „pareant, & obsequantur.

„IX. Quod attinet ad gravamina,
 „quæ Germanicæ Nationis libertati con-
 „traria irrepsisse videntur, hujusmodi
 „gravaminum resolutionem ad proxima
 „comitia, aliumve Imperii conventum
 „hac vice reiicimus, spe bona ex Lin-
 „nica consensione per Cæsareæ Majesta-
 „tis consiliarios præbita suffulti, eandem
 „consilium in futuram esse, quo Sacri Im-
 „perii, & Statuum publicis, & priva-
 „tis causis consuletur, cum jam in eo
 „tota Majestas sua elaboret, ut & apud
 „suam Majestatem Germanicus Senatus
 „constituatur, & Germanicæ res, caus-
 „sæque per Germanos tractentur, ac
 „disponantur, ita, ut omnibus placeat,
 „omnibusque fiat satis.

„X. In suffragiis dandis, rogandis-
 „que æqualitas servetur, æquum jus
 „partibus, nec iniquum reddendo, &
 „conservando: similiter & in præsen-
 „tandis Assessoribus, aliisque pacis, &
 „justitiæ articulis hac tractatione placuit,
 „si quod operæ pretium, ac delibera-
 „tione dignum in Dicasterii Cameræ
 „constitutione apparuerit, quandoqui-
 „dem

Sæcul. XVI
A.C. 1552.

„dem eadem constitutio communi Sta-
„tuum assensu, Comitioque Imperii
„sancita est, non etiam nisi per Cæsa-
„ream Majestatem, Statusque com-
„munes rebus ita ferentibus ordinaria
„via, utpote visitationibus, aliisque
„mediis mutari, tollique posse, in qua
„re nos Electorum Legati, comparen-
„tes Principes, & absentium nuntii re-
„cipimus nos, ac consentimus omnem
„diligentiam, operamque præstituros,
„ne qua partium, in Religionis nego-
„tio suffragiorum imparitate sibi præ-
„cæteris metuat, partialitate remota.

„XI. Quod privata Regis Franciæ
„negotia spectat, Mauritius Elector Sa-
„xonicus vigore Linsensis decreti, seu
„recessus cum dicto Rege, aut ejus O-
„ratoribus, si id necdum factum est,
„dein tractare poterit: si quid idem Rex
„forte privatarum caussarum adversus
„Cæsaream Majestatem præterdit, po-
„terit & actiones, seu postulationes
„Romanorum Regi exhibere, Cæsareæ
„Majestati porro per eum transmitten-
„das, ut hi suam voluntatem desuper
„declarent.

„XII. Quoad illos, qui belli præte-
„riti caussa, Banno, & indignatione
„Cæsareæ Majestatis nexi sunt, ac pro-
„scripti, huic militiæ juncti, nihil e-
„quidem intermisimus ipsi, simul cum
„Ele-

„Electoꝛibus , Legatis , præſentibus Sæc XVI.
 „Principibus , & abſentium nuntiis , A.C. 1552.
 „Iuominus fideliffime , amantiffimeque
 „& humiliter rem hanc promoveremus,
 „tandemque impetraremus , ut Alber-
 „tus Comes a Mansfelt pariter cum fi-
 „liis ſuis , Comes item Rheni , Chri-
 „ſtophorus Comes ab Oldenburg, Joan-
 „nes Baro ab Heideck , Fridericus a
 „Rechental , Georgius a Peckenrod, Se-
 „baſtianus a Schertle , &c. aliique ejus
 „belli cauſa in indignationem incidentes
 „a terris, & Comitatibus ſuis, bonisque
 „abacti, nempe Dux Odorius Olderi-
 „cus , Wolfgangus Princeps ab An-
 „halt , item Brounſuicenſes Principes,
 „ac nobiles , cœterique omnes , & ſin-
 „guli ſuperioris , & inferioris Status,
 „nominati , & innominati, ob bellum
 „præteritum inſimulati , ac eidem, dum
 „adhærent, metu , ſolicitudineque li-
 „berati, rurfus in Cæſareæ Majeltatis
 „gratiam , fidemque admitterentur, &
 „reciperentur , nunc hujus quidem
 „compositionis vigore reconciliati af-
 „ſumantur , hoc pacto tamen , condi-
 „tioneque , ut de cœtero Cæſareæ Ma-
 „jeſtati, Sacroque Imperio juſtam, de-
 „bitamque præſtent, ac ſervent obedi-
 „entiam, neque adverſus ejus Majeſta-
 „tem , Imperii Principes , aut Impe-
 „rium militent, priuſquam hic articu-

D d 3 „lus

Sæcul. XVI. , lus communibus gravaminibus infe-
 A. C 1552. ,,rendus resolvatur, cui deinceps trans-
 ,,actioni, resolu ionique stabitur.

„XIII. Jam & reconciliati, inque
 ,,gratiam recepti, ut supra dictum est,
 ,,ac isto jam tempore extra Germanicæ
 ,,nationis Imperium in Gallia, aliisve
 ,,locis agentes, & contra Cæsaream
 ,,Majestatem militantes intra sex septi-
 ,,manas proximas post datum hujus
 ,,compositionis diploma se declarent,
 ,,moxque ab eo tempore adversus Im-
 ,,peratoriam Majestatem, Imperique
 ,,Status non militent, neque se ejus-
 ,,modi militiæ mancipient, tum & ad
 ,,summum bimestri proximo in Germa-
 ,,niam revertantur, aut hac ipsa recon-
 ,,ciliatione & gratia omnino destituan-
 ,,tur oportet.

„XIV. Cum vero durante bello ple-
 ,,ræque novationes sint abortæ, qui-
 ,,dam etiam Electores, Principes, Sta-
 ,,tus, & Civitates bonis, rebusque suis
 ,,privati, damnumque passi sint, omnia
 ,,Principes hujus militiæ occupata, vel
 ,,dominia, vel territoria, vel oppida,
 ,,villasve, hominesve, hæc quidem
 ,,cuncta Statibus iis, quibus antea fue-
 ,,rant, restituant, juramenta que ipsis,
 ,,ut supra dictum est, adhæsionesque
 ,,remittant, atque de illis absolvant,
 ,,ac

„ac liberent, falvis quoque liberarum Sæcul. XVI.
 „civitatum Privilegiis, & libertatibus, A.C. 1552.
 „quas deinceps retinebunt.

„Vicissim Cæsarea Majestas publicæ
 „pacis, aliorumque damnorum evitan-
 „dorum respectu omnes, & singulas a-
 „ctiones, impetitionesque, quas Sta-
 „tus hi, & Civitates, sive etiam pri-
 „vatæ personæ in belli hujus Principes,
 „eorumque hinc inde conjunctos, & ad-
 „hærentes datorum occasione præten-
 „dere possent, abroget de plenaria Cæ-
 „sareæ Majestatis suæ potestate, ope-
 „ram nobiscum, & cum cæteris Impe-
 „rii Statibus datura, omnique studio,
 „& gratia eo enitura, ut æquis mediis,
 „viisque ratio ineatur, vi cujus dam-
 „na illa perquam graviter accepta,
 „Statibus læsis, Civitatibus item, &
 „subditis absque hujus militiæ conjun-
 „ctorum Statuum ope, impendioque re-
 „parentur, ne qua porro succedentibus
 „motibus occasio detur, & firma pax,
 „tranquillitasque retineatur.

„XV. Reinhardus a Solms Comes
 „justa cautione facta, cæterique omnes
 „utrinque capti ad præstitutum diem
 „undecimum, sive duodecimum Augu-
 „sti absque dispendio libertate donen-
 „tur.

„XVI. Si Albertus Marchio Bran-
 „denburgensis bello cefferit, ac intra
 D d 4 „tem-

Sæcul. XVI. „tempus præfixum dierum quadraginta
A.C. 1552. „militem dimiserit, hanc quoque trans-
 „actionem sua parte probaverit, indu-
 „ciasque servaverit, nec ipse cuiquam,
 „milesque suus damnum dederit, his
 „etiam pactis comprehendatur, evoluta
 „autem termino non recipiatur.

„XVII. Quod ad postulatum Broun-
 „suicensium Procerum, eorumque pos-
 „sessionum restitutionem, quibus a Du-
 „ce Henrico Brounsuicensi ornati sunt,
 „æque alienum spectat, ad cavenda,
 „vitandaque alia majora gravamina in-
 „de secutura, ac pro componendæ pa-
 „cis causa, & Sacri Imperii tranquili-
 „tate conservanda, intercessores dabit,
 „seu Commissarios Cæsarea Majestas,
 „utrumque Electorem Saxonicum, &
 „Brandenburgensem, Joannem quoque
 „Marchionem Brandenburgensem &
 „Philippum Ducem Pomeraniæ, ple-
 „nam eis potestatem cum pleno manda-
 „to tribuens, Principales ipsos aptum,
 „idoneumque in locum quantocyus fie-
 „ri potest, vocandi, ad transfigendam
 „& restitutionis, & æris alieni contro-
 „versiam, idque summarie, prout neces-
 „sitas postulaverit, quam quoque accu-
 „ratissime fieri poterit, dummodo Dux
 „arma ponat.

„XVIII. Hæc omnia, & singula su- Sæcul. XVI.
 „pra scripta, & in singulis articulis no- A.C. 1552.
 „minatim specificata, Cæsarea Maje-
 „stas, quoad ipsammet concernunt,
 „vi, virtuteque ratificationis suæ desu-
 „per factæ, ex Majestatis suæ dignita-
 „te nuncupata linqua pro se, suisque
 „posteris firmiter, infractè, citraque
 „contradictionem servare justè, rectè-
 „que exequi teneatur, nec in contra-
 „rium vel nunc, vel in futurum, sive
 „ex plenitudine potestatis, aut ulla alia
 „specie, prætextuve, quocunque id
 „nomine vocetur, quicquam moliri,
 „agere, publicareve, neque cuiquam
 „ulli alii sua causa permittere, non at-
 „tentis quibuscunque aliis decretis, fa-
 „ctis, edictisve, huic conventioni in
 „aliquo adversantibus: quin potius o-
 „mnes Sacri Imperii Status, singulos-
 „que in hac compositione, hisque in-
 „duciis, & articulis aliis comprehen-
 „sos manutenere, defendere, atque
 „tueri volumus.

„Si quis quive Status unus, plures-
 „ve, alium, aliosve quovis modo, qua-
 „vis specie, seu prætextu cogere, op-
 „pugnare, lædere, aut gravare suave
 „diripere tentaret (quod tamen nulla
 „ratione fore speratur) eum, eosque
 „Cæsarea Majestas simul cum altera

Sæc. XVI.
A.C. 1552.

„parte, in quam ista coactio, minæ,
„& pericula protenduntur, Cæsarea
„ope, consilioque veluti ex officio suæ
„Majestati addecet, æquumque est
„adjuvare, eaque ipsa gravamina amo-
„vere satagat.

§. XCIII.

*Albertus Marchio Brandenburgicus
hoc fœdere comprehendendi recusans.*

*Thuan. hist.
l. 20.]*

Ceterum hæc pacta Germaniæ Prote-
stantibus admodum erant proficua,
eaque in hanc usque diem tanquam fir-
missimum respiciunt fundamentum, jux-
ta quod cuncta Catholicos inter, & Lu-
theranos dissidia componere satagunt,
hoc tamen idem fœdus Alberto Bran-
deburgico Marchioni adeo non proba-
batur, ut etiam eidem accedere dedig-
naretur, palamque adversus Mauritium,
cui tamen arcta prius amicitia junctus
erat, hanc in rem declamaret. Ipse
quoque Imperator Marchionem, ut huic
fœderi nomen daret, incassum sollicita-
bat, datisque frustra ad eum literis ro-
gabatur, ut & ipse sese huic transactioni
subiiceret. Verum surdas ille præbe-
bat aures, quinimo cum ipso etiam Gal-
liarum Rege armorum societatem ini-
bat atque ulterius cuncta ferro flam-
maque devastabat, ipsumque Cæsarem eo